ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Касби тумани

2024 йил 22 апрель

Касби туманлараро иқтисодий судининг судьяси Х.Ч.Абраев раислигида, судья ёрдамчиси А.Убайдуллаевнинг котиблигида, Қашқадарё вилоят фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари Кенгаши "YOQUB MIZROBOV" даъвогар фермер хўжалиги манфаатини кўзлаб, "INDORAMA AGRO" МЧЖ шаклидаги хорижий корхонаси жавобгар хисобидан 53.820.000 сўм асосий қарз, 31.646.160 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни фермерлар кенгаши вакили Т.Шойимов (ишончнома асосида), жавобгар вакиллари С.Исомов, Р.Юсупов (ишончнома асосида) иштирокида, Касби туманлараро иктисодий суди биносида очик мажлисида кўриб чикиб. СУД қуйидагиларни

аниқлади:

Қашқадарё вилоят фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши (бундан кейин матнда кенгаш деб юритилади) даъвогар "YOQUB MIZROBOV" фермер хўжалиги (бундан кейин матнда даъвогар деб юритилади) манфаатини кўзлаб, жавобгар "INDORAMA AGRO" МЧЖ шаклидаги хорижий корхонаси (бундан кейин матнда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан 53.820.000 сўм асосий қарз, 31.646.160 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган кенгаш вакили тарафлар ўртасида тузилган 2022 йил 06 сентябрдаги W2220-сонли шартномага асосан 17.940 кг буғдой маҳсулотлари етказиб берилгани, даъвогарнинг бугунги кундаги ҳаҳдорлиги 53.820.000 сўмни ташкил ҳилиши ҳаҳида тушунтириш бериб, даъво талабларини ҳаноатлантириб беришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакиллари даъво талаблари асоссиз эканлиги, шартномага асосан етказиб берилган 17.940 кг, 49.400.509 сўмлик буғдой махсулотлари учун, 5.441.240 сўм пул маблағи ва 47.537.057 сўм махсулот кўринишида молиялаштиргани, қарздорлик мавжуд эмаслигини маълум қилиб, даъво талабларини рад этишни сўрашди.

Суд ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини эшитиб, иш хужжатлари ўрганиб чиқиб, тўпланган далилларга хуқуқий баҳо бериб, қуйидагиларга асосан даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан кейин матнда ФК деб юритилади)нинг 234-моддасида, мажбурият – фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳараатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса – қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига

эга бўлади. Мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши белгиланган.

ФКнинг 236-моддасида мажбурият мажбурият шартларига мувофиқ, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ушбу кодекснинг 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган даражада мажбуриятни бажармаганлиги ёки тақдирда лозим бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган булса, жавоб беради; 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хужалиги махсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги махсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид қиладиган шахсга – тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян бахода тўлаш (тўлаб (шидут мажбуриятини олади.

ва Иш хужжатлари суд мухокамаси давомида аникланган холатлардан маълум бўлишича, тарафлар ўртасида 2022 йил 06 сентябрда бошоқли донни харид қилиш бүйича W2220-сонли фючерс шартномаси тузилган бўлиб, мазкур шартнома шартларига кўра "Хўжалик" (даъвогар) "Харидор" (жавобгар)га 2023 йил хосилидан 6.0 гектар ер майдонидан 18.0 махсулотни топшириш мажбуриятини. "Харидор" "Хўжалик"ни ушбу шартномада белгиланган тартибда етиштирилган махсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Ушбу шартнома бўйича даъвогар жавобгарга ўзаро 02.10.2023 йилдаги тасдиқланган электрон ҳисоб-фактура асосида жами 17.940 кг 49.400.509 сўмлик буғдой маҳсулотларини етказиб берган.

Даъво аризада маълум қилинишича, тарафлар ўртасида тузилган 2022 йил 06 сентябрда W2220-сонли шартномага асосан етказиб берилган 17.940 кг буғдой маҳсулотлари учун 53.820.000 сўмни ташкил қилиши сабабли, ушбу 53.820.000 сўм асосий қарзни ундириб беришни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан кейин матнда – ИПК деб юритилади)нинг 68-моддасига кўра ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос ҳилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд муҳокамасида аниҳланишича, даъвогар томонидан шартномага асосан 02.10.2023 йилдаги электрон ҳисоб-фактура асосида етказиб берилган 17.940 кг, ҳиймати 49.400.509 сўмлик буғдой маҳсулотлари учун, жавобгар даъвогарни 5.441.240 сўмлик пул маблағи ва 46.879.911 сўм маҳсулот кўринишида, жами 52.321.151 сўм молиялаштирган. Ушбу ҳолат электрон ҳисоб-фактуралар ва тўлов ҳужжатлари билан тасдиҳланади.

Бундан келиб чиқадики, даъво талаби бўйича жавобгарни даъвогар олдида қарздорлиги мавжуд эмас. Шу сабабли, суд даъво талабини асоссиз деб ҳисоблаб, уни қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Шунингдек, даъво талабида 31.646.160 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

Суд, даъво талабида ундирилиши сўралган қарздорлик қаноатлантириш рад этилганлиги сабабли, сўралган пеня ҳам асоссиз деб баҳолаб, пеняни қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

ИПКнинг 72-моддасига кўра, қонунчиликка мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

Ушбу кодекснинг 74-моддасига мувофиқ суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида ҳонунга амал ҳилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиҳ ва холис кўриб чиҳишга асосланган ўз ичҳи ишончи бўйича баҳо беради. Ҳар бир далил ишга алоҳадорлиги, маҳбуллиги ва ишончлилиги нуҳтаи назаридан, далилларнинг йиғиндиси эса, етарлилиги нуҳтаи назаридан баҳоланиши лозим. Агар теҳшириш натижасида далилнинг ҳаҳиҳатга тўғри келиши аниҳланса, у ишончли деб тан олинади.

ИПКнинг 118-моддасига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрдаги "Фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш буйича ташкилий чора-тадбирлар тутрисида"ги ПҚ-3318-сонли қарорининг 3-бандида фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кузлаб судга давлат божи туламасдан даъво аризалари, давлат ва хужалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кузлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди деб курсатилган.

Юқорида баён этилганлардан келиб чиқиб, суд даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни, олдиндан тўланган 34.000 сўм почта ҳаражатини даъвогар зиммасида қолдиришни, даъво талаби бўйича даъвогар давлат божи тўлашдан озод этилганлигини инобатга олишни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 72, 74, 118, 176-179, 186, 192-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилди:

Даъво талабларини қаноатлантириш рад этилсин.

Олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати даъвогар зиммасида қолдирилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози томон бир ой муддатда апелляция тартибида шикоят бериши (протест келтириши) мумкин.

Судья

